

**POLA PERSEMPADANAN DAN ANALISIS RUANGAN
DEWAN UNDANGAN NEGERI (DUN) SABAH,
1994 DAN 2004**

FADILAH BINTI SARBI

UNIVERSITI MALAYSIA SABAH

**SEKOLAH SAINS SOSIAL
UNIVERSITI MALAYSIA SABAH
2009**

**POLA PERSEMPADANAN DAN ANALISIS
RUANGAN DEWAN UNDANGAN NEGERI
(DUN) SABAH, 1994 DAN 2004**

FADILAH BINTI SARBI

UMS

**TESIS INI DIKEMUKAKAN UNTUK
MEMENUHI SYARAT MEMPEROLEHI IJAZAH
SARJANA**

**SEKOLAH SAINS SOSIAL
UNIVERSITI MALAYSIA SABAH
2009**

UNIVERSITI MALAYSIA SABAH

BORANG PENGESAHAN TESIS

JUDUL : _____

IJAZAH : _____

SAYA : _____ SESI PENGAJIAN : _____

(HURUF BESAR)

Mengaku membenarkan tesis *(LPSM/Sarjana/Doktor Falsafah) ini disimpan di Perpustakaan Universiti Malaysia Sabah dengan syarat-syarat kegunaan seperti berikut:-

1. Tesis adalah hak milik Universiti Malaysia Sabah.
2. Perpustakaan Universiti Malaysia Sabah dibenarkan membuat salinan untuk tujuan pengajian sahaja.
3. Perpustakaan dibenarkan membuat salinan tesis ini sebagai bahan pertukaran antara institusi pengajian tinggi.
4. Sila tandakan (/)

SULIT (Mengandungi maklumat yang berdarjah keselamatan atau kepentingan Malaysia seperti yang termaktub di AKTA RAHSIA RASMI 1972)

TERHAD (Mengandungi maklumat TERHAD yang telah ditentukan oleh organisasi/badan di mana penyelidikan dijalankan)

TIDAK TERHAD

Disahkan oleh:

(TANDATANGAN PENULIS)

(TANDATANGAN PUSTAKAWAN)

Alamat Tetap: _____

(NAMA PENYELIA)

TARIKH: _____

TARIKH: _____

Catatan:

*Potong yang tidak berkenaan.

*Jika tesis ini SULIT dan TERHAD, sila lampirkan surat daripada pihak berkuasa/organisasi berkenaan dengan menyatakan sekali sebab dan tempoh tesis ini perlu dikelaskan sebagai SULIT dan TERHAD.

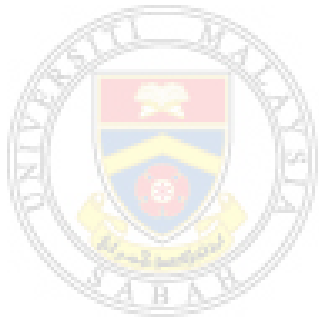
*Tesis dimaksudkan sebagai tesis bagi Ijazah Doktor Falsafah dan Sarjana Secara Penyelidikan atau disertai bagi pengajian secara kerja kursus dan Laporan Projek Sarjana Muda (LPSM).

PENGAKUAN

Saya mengakui bahawa tesis sarjana bertajuk, "Pola Persempadanan dan Analisis Ruang Dewan Undangan Negeri (DUN) Sabah, 1994 dan 2004" adalah hasil kerja saya sendiri kecuali nukilan, ringkasan dan rujukan yang tiap-tiap satunya telah saya jelaskan sumbernya.

1 Ogos 2009

FADILAH BINTI SARBI
PA 2006-8621

UMS
UNIVERSITI MALAYSIA SABAH

PENGESAHAN

TAJUK : POLA PERSEMPADANAN DAN ANALISIS RUANGAN
DEWAN UNDANGAN NEGERI (DUN) SABAH, 1994 DAN
2004

NO. MATRIK : PA 2006-8621

IJAZAH : SARJANA

TARIKH VIVA : 16 JUN 2009

DISAHKAN OLEH

1. **PENYELIA**
MUSTAPA ABD TALIP

TANDATANGAN

2. **PENYELIA BERSAMA**
PROF. MADYA. ABDUL HADI HARMAN SHAH

TANDATANGAN

UMS
UNIVERSITI MALAYSIA SABAH

PENGHARGAAN

Bismillahirrahmanirrahim, terlebih dahulu syukur dipanjatkan ke hadrat Ilahi kerana dengan limpah dan kurniaNya tesis ini dapat disiapkan dengan baik. Terima kasih tidak terhingga diucapkan kepada pihak Universiti Malaysia Sabah khususnya pihak pengurusan Pusat Pengajian Pasca Siswazah dan Sekolah Sains Sosial yang banyak membantu dalam pengurusan dan bantuan kewangan semasa pengajian sarjana ini.

Setinggi-tinggi penghargaan buat penyelia utama, En. Mustapa Abd Talip dan penyelia kedua, Prof. Madya Abdul Hadi Harman Syah yang memberi tunjuk ajar dan seliaan terbaik dalam menyiapkan tesis ini. Terima Kasih juga diucapkan kepada pihak yang membantu dalam pemberian data seperti Suruhanjaya Pilihanraya Malaysia, Putrajaya, Jabatan Pilihanraya Negeri Sabah, Jabatan Perangkaan Malaysia, serta Jabatan Tanah dan Ukur Negeri Sabah.

Teristimewa buat keluarga tercinta terutamanya kedua ibubapa, En. Sarbi Sapri dan Pn. Dayang Damit Khadi Khan serta adik beradik yang lain Farid, Faridah, Faizal, Faizrul dan Fasya. Tidak dilupakan kakitangan Akademik dan Sokongan Sekolah Sains Sosial terutamanya dalam Program Geografi dan rakan-rakan terutamanya Budi Anto, tidak dilupakan Asni, Erna, Ees & Samsam serta pihak lain yang membantu sama ada secara langsung atau tidak dalam menyempurnakan tesis ini.

FADILAH BINTI SARBI
PA2006-8621

UMS
UNIVERSITI MALAYSIA SABAH

ABSTRAK

Penyelidikan ini dilakukan adalah untuk menganalisis ruangan dan pola persempadanan Dewan Undangan Negeri (DUN) Sabah bagi tahun 1994 dan 2004. Kaedah kuantitatif adalah metodologi dalam penyelidikan ini di samping pengaplikasian Sistem Maklumat Geografi (GIS) sebagai alat bantu dalam penyelidikan ini. Satu reka bentuk kajian (*research design*) telah dibuat untuk mencari jawapan kepada perubahan ruangan politik Sabah yang memfokuskan kepada ruangan dan persempadanan pilihanraya. Rekabentuk kajian berkenaan menganDUNgi tiga indikator yang dianggap menjadi punca perubahan persempadanan iaitu data taburan penduduk, data taburan penduduk berdasarkan etnik dan purata pendapatan negeri Sabah. Melalui analisis yang dilakukan, jelas membuktikan bahawa perubahan yang berlaku bukan setakat dari segi pertambahan kerusi DUN dan perubahan keluasan yang ada, akan tetapi terdapat juga pertukaran nama ruangan dan perubahan letakan ruangan. Terdapat juga analisis berkaitan ruangan serta letakan DUN bersama dengan persempadanan daerah pentadbiran Sabah. Menerusi rekabentuk kajian yang dilakukan pula didapati persoalan sama ada peta persempadanan yang telah dikeluarkan memenuhi keperluan penduduk atau tidak dapat dijawab. Sememangnya keperluan penduduk amat mempengaruhi pembikinan persempadanan melalui taburan penduduk didapati bahawa kawasan yang berkepadatan tinggi biasanya akan memiliki bilangan kerusi DUN yang besar begitu juga dengan purata pendapatan. Elemen etnik pula memainkan peranan yang sangat penting di negeri Sabah terutamanya dalam pembentukan persempadanan sama seperti yang diterapkan melalui *Racial Gerrymandering* iaitu terdapat beberapa ruangan dalam keseluruhan DUN dibina atas tujuan melinDUNgi dan menjaga etnik yang ada.

ABSTRACT

SPATIAL ANALYSIS ON SABAH STATE ESSEMBLY'S BOUNDARIES, 1994 AND 2004

This research is undertaken to analyse spatial and delimitation pattern of State Assembly for the year 1994 and 2004. This is a quantitative research that uses Geographical Information System (GIS) as a supporting research instrument. A research design was formulated in order to find out the causes of spatial and spatial changed in the Sabah's political scenario whose election is focused on spatial and delimitation of state assembly. The research design contained three indicators namely the data on population distribution and the data on population distribution based on ethnic and Sabah's average income. The result of this research shows that there are profound changes in the increased numbers of State Assembly seat and areas as well as the the changes in the names of areas and the position of those areas. This research somehow could not answer the question of whether the mapping of State Assembly boundary has managed to cater the needs of the voters. The needs of the voters and population distribution are undoubtedly the main factors that determine delimitation of State Assembly areas. This study reveals that areas with the highest number of voters and the highest average income would tend to be allocated more state assembly seats. The element of ethnicity is also another pertinent factor in constructing delimitation of state assembly. As illustrated through Racial Gerrymandering, the spatial in which the state assembly seats are allotted is highly influenced by the need to safeguard the interests of related ethic groups.

ISI KANDUNGAN

Mukasurat

PENAKUAN	i
PENGESAHAN	ii
PENGHARGAAN	iii
ABSTRAK	vi
<i>ABSTRACT</i>	v
ISI KANDUNGAN	vi
SENARAI RAJAH	x
SENARAI JADUAL	xiii
SENARAI SINGKATAN	xvi
SENARAI LAMPIRAN	xvii

BAB 1: PENGENALAN

1.1	Pendahuluan	1
1.2	Permasalahan Kajian	2
1.3	Tujuan Kajian	4
1.4	Objektif Kajian	4
1.5	Signifikan Kajian	5
1.6	Ringkasan Bab Penyelidikan	5
1.7	Kesimpulan	7

BAB 2: SOROTAN LITERATUR

2.1	Pendahuluan	8
2.2	Geografi Politik	8
2.3	Sejarah Perkembangan Politik Sabah	14
2.4	Persempadanan Pilihanraya	20
2.4.1	Proses Persempadanan Pilihanraya Malaysia	24
2.4.2	Proses Persempadanan Pilihanraya Australia	25
2.4.3	Proses Persempadanan Pilihanraya Thailand	26
2.4.4	Proses Persempadanan Pilihanraya Kanada	26
2.5	Konsep Gerrymandering	27
2.5.1	<i>Partisan Gerrymandering</i>	28
2.5.2	<i>Incumbent Protection Gerrymandering</i>	29

2.5.3	<i>Racial Gerrymandering</i>	29
2.5.4	Gerrymandering: Satu Perbandingan	31
2.5.5	Pengaplikasian Konsep Gerrymandering	33
	A. Amerika Syarikat	33
	B. Jerman	34
	C. Kanada	35
	D. Singapura	36
	E. Ireland Utara	36
	F. Tullymandering Di Republik Ireland	37
2.6	Kesimpulan	38

BAB 3: METODOLOGI DAN REKABENTUK PENYELIDIKAN

3.1	Pendahuluan	40
3.2	Rekabentuk Kajian (<i>Research Design</i>)	41
3.3	Data-Data Yang Terlibat Dalam Rekabentuk Kajian	42
	3.3.1 Data Persempadanan Pilihanraya Malaysia	44
	3.3.2 Taburan Bilangan Penduduk	44
	3.3.3 Taburan Penduduk Berdasarkan Etnik	45
	3.3.4 Pendapatan Sabah Berdasarkan Daerah Pentadbiran	45
3.4	Persoalan Kartografi	45
3.5	Analisis Reruang (<i>Spatial Analysis</i>)	46
3.6	Aplikasi Gis	49
	3.6.1 Manipulasi Data Ruangan	50
3.7	Kesimpulan	52

BAB 4: ANALISIS RUANGAN DAN PESEMPADANAN DUN SABAH

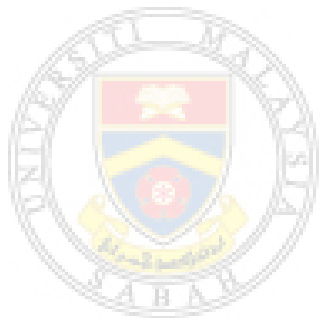
4.1	Pendahuluan	53
4.2	Pertambahan Kerusi DUN, 1994 Dan 2004	53
4.3	Analisis Perubahan Ruangan	60
	4.3.1 Keluasan Ruangan DUN Baru	61
	4.3.2 Pertukaran Nama Ruangan DUN	63
	4.3.3 Perletakan DUN Pada Ruangan Parlimen Baru	64
	4.3.4 Ruangan DUN Yang Bertukar Ke Parlimen Baru	67
4.4	Persempadanan DUN Dan Daerah Pentadbiran Sabah	69
	4.4.1 DUN Daripada Gabungan Dua Daerah Pentadbiran	70
	a) Persempadanan Pilihanraya 1994	70
	b) Persempadanan Pilihanraya 2004	72

4.5	Kesimpulan	75
-----	------------	----

BAB 5: DAPATAN KAJIAN: KONSTRUK PERSEMPADANAN SOSIOEKONOMI DAN BUDAYA

5.1	Pendahuluan	77
5.2	Kriteria Persempadanan Semula	77
5.3	Taburan Penduduk Sabah	79
5.3.1	Pertambahan DUN Berdasarkan Taburan Penduduk	81
5.3.2	DUN Berkongsi Ruangan Parlimen	83
5.4	Taburan Penduduk Berdasarkan Etnik Di Sabah	86
5.4.1	Etnik KadazanDusun	89
a)	Etnik KadazanDusun 1991 dan Persempadanan Pilihanraya 1994	90
b)	Etnik KadazanDusun 2000 dan Persempadanan Pilihanraya 2004	95
c)	Perbandingan Pembahagian Persempadanan Pilihanraya 1994 dan 2004 Bagi Etnik KadazanDusun	99
5.4.2	Etnik Bajau	101
a)	Etnik Bajau 1991 dan Persempadanan Pilihanraya 1994	102
b)	Etnik Bajau 2000 dan Persempadanan Pilihanraya 2004	105
c)	Perbandingan Pembahagian Persempadanan Pilihanraya 1994 dan 2004 Bagi Etnik Bajau	107
5.4.3	Etnik Murut	108
a)	Etnik Murut 1991 dan Persempadanan Pilihanraya 1994	109
b)	Etnik Murut 2000 dan Persempadanan Pilihanraya 2004	111
c)	Perbandingan Pembahagian Persempadanan Pilihanraya 1994 dan 2004 Bagi Etnik Murut	113
5.4.4	Etnik Cina	114
a)	Etnik Cina 1991 dan Persempadanan Pilihanraya 1994	116
b)	Etnik Cina 2000 dan Persempadanan Pilihanraya 2004	118
c)	Perbandingan Pembahagian Persempadanan Pilihanraya 1994 dan 2004 Bagi Etnik Cina	120
5.4.5	Perletakan Kerusi DUN Mengikut Etnik KadazanDusun, Bajau, Murut Dan Cina di Negeri Sabah	121
a)	Persempadanan Pilihanraya 1994	122
b)	Persempadanan Pilihanraya 2004	122
5.5	Pendapatan Sabah Berdasarkan Daerah Pentadbiran	123
5.5.1	Pendapatan Sabah Tahun 1991 Dan Pembahagian Kerusi DUN 1994	123
5.5.2	Pendapatan Sabah Tahun 2000 Dan Pembahagian Kerusi DUN 2004	126
5.5.3	Pembahagian Kerusi DUN Tahun 1994 Dan 2004 Serta Kaitannya Dengan Peningkatan Purata Pendapatan Mengikut Daerah Pentadbiran Sabah	128

5.6	Kesimpulan	130
BAB 6: RUMUSAN DAN KESIMPULAN		
6.1	Pendahuluan	132
6.2	Rumusan Dapatan Kajian	132
6.3	Cadangan Kajian Masa Hadapan	135
6.4	Kesimpulan	136
RUJUKAN		137
LAMPIRAN		143

UMS
UNIVERSITI MALAYSIA SABAH

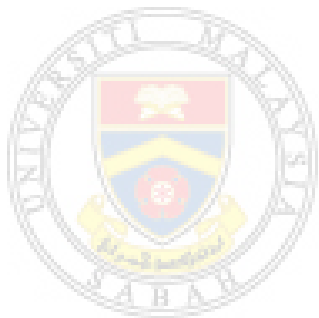
SENARAI RAJAH

		Halaman
Rajah 1.1:	Perubahan Persempadanan Pilihanraya Negeri Sabah Yang Melibatkan Perubahan Bilangan DUN	3
Rajah 2.1:	Elemen-elemen Dalam Geografi Politik	10
Rajah 2.2:	Fasa Utama Perkembangan Geografi Politik	12
Rajah 2.3:	Kedinamikan Bidang Geografi	13
Rajah 2.4:	Elemen–elemen Dalam Persempadanan Geografi Politik	22
Rajah 3.1:	Kerangka Rekabentuk Kajian Secara Umum	41
Rajah 3.2:	Indikator-indikator Keperluan Penduduk Untuk Persempadanan	42
Rajah 3.3 :	Perletakan Kawasan Daerah Pentadbiran Sabah	44
Rajah 3.4:	Kemasukkan Data Atribut Dan Ditampilkan Dalam Bentuk Data Ruang Menggunakan Aplikasi GIS	50
Rajah 3.5:	Data Atribut Dan Data Spatial Pada Setiap Kawasan	51
Rajah 3.6 :	Proses Tindan Lapis (<i>overlay</i>) Menggunakan Aplikasi GIS	52
Rajah 4.1:	Peta Persempadanan Dewan Undangan Negeri (DUN) Sabah Pada Tahun 1994, Pilihanraya ke-9	54
Rajah 4.2:	Peta Persempadanan Dewan Undangan Negeri (DUN) Sabah Pada Tahun 2004, Pilihanraya ke-11	57
Rajah 4.3:	Perletakan DUN Baru Dalam Persempadanan Tahun 2004	55
Rajah 4.4:	Perletakan Ruang DUN yang Bertukar Nama	63
Rajah 4.5:	Perubahan Sempadan Parlimen Sabah 1994 dan 2004	65
Rajah 4.6:	Kedudukan Parlimen Baru Pilihanraya 2004	66
Rajah 4.7:	Kedudukan Ruang DUN Yang Bertukar Kawasan Parlimen	68

Rajah 4.8:	Persempadanan DUN 1994 & 2004 dan Daerah Pentadbiran Sabah	69
Rajah 4.9:	Kedudukan Ruangan DUN 1994 Yang Berkongsi Daerah Pentadbiran	70
Rajah 4.10:	Kedudukan Ruangan DUN 1994	71
Rajah 4.11:	Kedudukan Ruangan DUN 2004 Yang Berkongsi Daerah Pentadbiran	73
Rajah 4.12	Kedudukan Ruangan DUN 1994	73
Rajah 5.1	Analisis dan Klasifikasi Kawasan Bagi Penentuan Bahagian Parlimen dan Dewan Undangan Negeri (DUN)	78
Rajah 5.2:	Taburan Populasi Penduduk Negeri Sabah Berdasarkan Daerah Pentadbiran	80
Rajah 5.3:	Kedudukan DUN Dalam Persempadanan Baru 2004	82
Rajah 5.4:	Perletakan Ruangan Parlimen Yang Berkongsi Ruangan DUN	85
Rajah 5.5:	Taburan Penduduk Berdasarkan Daerah Pentadbiran Sabah	88
Rajah 5.6:	Taburan Etnik KadazanDusun Mengikut Daerah Pentadbiran Sabah	90
Rajah 5.7:	Taburan Etnik KadazanDusun 1991 Dan Persempadanan DUN 1994	91
Rajah 5.8:	Kedudukan DUN Etnik KadazanDusun, Persempadanan 1994	93
Rajah 5.9:	Taburan Etnik KadazanDusun 2000 dan Persempadanan DUN 2004	96
Rajah 5.10:	Kedudukan DUN Etnik KadazanDusun, Persempadanan 2004	98
Rajah 5.11:	Taburan Pelatakan Ruangan DUN Bagi Etnik KadazanDusun	100
Rajah 5.12:	Taburan Etnik Bajau Mengikut Daerah Pentadbiran Sabah	102
Rajah 5.13:	Taburan Etnik Bajau 1991 Dan Persempadanan DUN 1994	103

Rajah 5.14:	Kedudukan DUN Etnik Bajau, Persempadanan 1994	104
Rajah 5.15:	Taburan Etnik Bajau 2000 Dan Persempadanan DUN 2004	106
Rajah 5.16:	Kedudukan DUN Etnik Bajau, Persempadanan 2004	107
Rajah 5.17:	Taburan Pelatakan Ruangan DUN Bagi Etnik Bajau	108
Rajah 5.18:	Taburan Etnik Murut Mengikut Daerah Pentadbiran Sabah	109
Rajah 5.19:	Taburan Etnik Murut 1991 Dan Persempadanan DUN 1994	110
Rajah 5.20:	Kedudukan DUN Etnik Murut, Persempadanan 1994	111
Rajah 5.21:	Taburan Etnik Murut 2000 Dan Persempadanan DUN 2004	112
Rajah 5.22:	Kedudukan DUN Etnik Murut, Persempadanan 2004	113
Rajah 5.23:	Taburan Pelatakan Ruangan DUN Bagi Etnik Murut	114
Rajah 5.24:	Taburan Etnik Cina Mengikut Daerah Pentadbiran Sabah	115
Rajah 5.25:	Taburan Etnik Cina 1991 Dan Persempadanan DUN 1994	116
Rajah 5.26 :	Kedudukan DUN Etnik Cina, Persempadanan 1994	117
Rajah 5.27:	Taburan Etnik Cina 2000 Dan Persempadanan DUN 2004	118
Rajah 5.28:	Kedudukan DUN Etnik Cina, Persempadanan 2004	119
Rajah 5.29:	Taburan Perletakan Ruangan DUN Bagi Etnik Cina	121
Rajah 5.30:	Perletakan Kerusi DUN Bagi Etnik KadazanDusun, Bajau, Murut Dan Cina	122

Rajah 5.31:	Pendapatan Daerah Pentadbiran Sabah Berdasarkan Peringkat Pendapatan Tahun 1991	124
Rajah 5.32:	Jumlah Kerusi DUN 1994 Mengikut Peringkat Pendapatan Daerah Pentadbiran Tahun 1991	125
Rajah 5.33:	Pendapatan Keseluruhan Negeri Sabah Tahun 2000 Mengikut Daerah Pentadbiran	126
Rajah 5.34:	Jumlah Kerusi DUN 2004 Mengikut Peringkat Pendapatan Daerah Pentadbiran Tahun 2000	127
Rajah 5.35:	Perletakan Ruangan DUN 2004 Mengikut Daerah Pentadbiran	130

UMS
UNIVERSITI MALAYSIA SABAH

SENARAI JADUAL

	Halaman
Jadual 1.1:	Ringkasan Keseluruhan Bab Penyelidikan 6
Jadual 2.1:	Ringkasan Tafsiran Geografi Politik Berdasarkan Pandangan Sarjana 9
Jadual 2.2:	Jumlah Kerusi Yang Dipertandingkan Pada Pilihanraya Dewan Undangan Negeri Sabah, 1963 – 2004 15
Jadual 2.3 :	Tempoh Masa Pengundian Dewan Undangan Negeri Sabah 17
Jadual 2.4:	Parti Yang Berjaya Memenangi Kerusi DUN Sabah 18
Jadual 2.5:	Ringkasan Pengaplikasian <i>Gerrymandering</i> Dalam Persempadanan Politik DUNia 32
Jadual 3.1:	Data-data Yang Digunakan Dalam Rekabentuk Kajian 43
Jadual 3.2:	Daerah Pentadbiran Sabah Dan Keluasan 43
Jadual 4.1:	Jumlah Perubahan Kerusi DUN, Sabah 1994 Dan 2004 54
Jadual 4.2:	Senarai Kerusi DUN Baru Pada Persempadanan Tahun 2004 56
Jadual 4.3:	Jumlah Daftar Pemilih Yang Dicatatkan Tahun 1994 dan 2004 58
Jadual 4.4:	Keluasan Ruangan DUN Baru (km) 62
Jadual 4.5	Senarai DUN Yang Bertukar Nama 64
Jadual 4.6	Perubahan Jumlah Kerusi Parlimen 65
Jadual 4.7	Kedudukan DUN Baru Dalam Ruangan Parlimen Baru 66
Jadual 4.8:	Kerusi DUN Yang Bertukar Ke Parlimen Baru, Selepas Persempadanan 2004 67
Jadual 5.1:	Panduan Asas Pembahagian Daftar Pemilih Berdasarkan Kawasan 78
Jadual 5.2:	Contoh Kawasan Maju dalam Persempadanan Pilihan Raya 79

Jadual 5.3:	Pertambahan Kerusi DUN Mengikut Daerah Pentadbiran Dan Pertambahan Jumlah Penduduk	81
Jadual 5.4:	Ruangan Parlimen Yang Berkongsi DUN Dan Pertambahan Populasi Yang Dicatatkan	84
Jadual 5.5:	Komposisi Penduduk Sabah Tahun 1991 & 2000	87
Jadual 5.6:	Komposisi Etnik KadazanDusun 1991 Dan 2000	90
Jadual 5.7:	Komposisi Etnik Bajau Tahun 1991 Dan 2000	101
Jadual 5.8:	Komposisi Etnik Murut Tahun 1991 Dan 2000	109
Jadual 5.9:	Komposisi Etnik Cina Tahun 1991 Dan 2000	115
Jadual 5.10:	Taburan Purata Pendapatan 1991 Dan Kerusi DUN 1994 Setiap Daerah Pentadbiran Negeri Sabah	125
Jadual 5.11:	Taburan Purata Pendapatan 2000 Dan Kerusi DUN 2004 Setiap Daerah Pentadbiran Negeri Sabah	128
Jadual 5.12:	Pertambahan Ruangan DUN 2004 Mengikut Daerah Pentadbiran	129

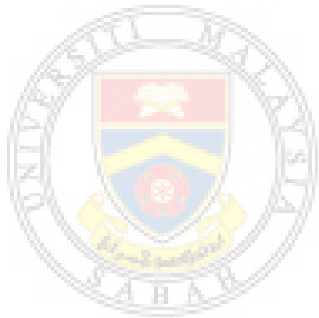
UMMS
UNIVERSITI MALAYSIA SABAH

SENARAI SINGKATAN

ADUN	Ahli Dewan Undangan Negeri
AKAR	Angkatan Keadilan Rakyat
BERJAYA	Bersatu Rakyat Jelata Sabah
BN	Barisan Nasional
DAP	<i>Democratic Action Party</i>
DP	Daerah Pentadbiran
DUN	Dewan Undangan Negeri
FFP	Fianna Fail Party
GIS	<i>Geographic Information System</i>
IPG	<i>Incumbent Protection Gerrymandering</i>
KDNK	Keluaran Dalam Negeri Kasar
KK	Kota Kinabalu
KM	Kilometer
LDP	<i>Liberal Democratic Party</i>
MCA	<i>Malaysia Chinese Association</i>
MIC	<i>Malasian Indian Congress</i>
NSTP	<i>News Strait Times Press</i>
P	Parlimen
PAP	<i>People's Action Party</i>
PBRIS	Parti Bersatu Rakyat Sabah
PBS	Parti Bersatu Sabah
R&D	<i>Research and Development</i>
SAP	Sabah Alliance Party
SAPP	<i>Sabah Progressive Party</i>
SCA	<i>Sabah Chinese Association</i>
SPD	<i>Socialist Party Democratic</i>
SPR	Suruhanjaya Pilihanraya Malaysia
SPSS	<i>Statistic Package for Social Sciences</i>
TYT	Tuan Yang Terutama
UMNO	<i>United Malays Nasional Organisation</i>
UMS	Universiti Malaysia Sabah
UNKO	<i>United Nasional Kadazan Organisation</i>
UPKO	<i>United Nasional Pasok-momogun Organisation</i>
USNO	<i>United Sabah Nasional Organisation</i>
VRA	<i>Voting Right Act</i>

SENARAI LAMPIRAN

		Halaman
LAMPIRAN A	Populasi Penduduk Sabah 1991 dan 2000	143
LAMPIRAN B	Populasi Penduduk Sabah Mengikut Taburan Etnik Tahun 2000	144
LAMPIRAN C	Populasi Penduduk Sabah Mengikut Taburan Etnik Tahun 1991	145
LAMPIRAN D	Purata Pendapatan Negeri Sabah Mengikut Daerah Pentadbiran Sabah 1991 dan 2000	146

UMS
UNIVERSITI MALAYSIA SABAH

BAB 1

PENGENALAN

1.1. Pendahuluan

Persempadanan merupakan satu persoalan utama dalam penyelidikan geografi. Malahan geografi memainkan peranan utama dalam penentuan sempadan sama ada fizikal dan politik. Biasanya setelah persempadanan dilakukan, kesan utama adalah memisahkan elemen yang berbeza dan menyatukan yang sama. Kartografi pula merupakan sub bidang asas dalam geografi yang berkait langsung dengan pembentukan persempadanan, terutamanya penetapan dan penggarisan sempadan yang ada. Namun, kartografi memainkan peranan yang penting melebihi pembentukan persempadanan.

Alat utama yang sinonim dengan kartografi adalah peta. Penyelidikan ini dilakukan dalam konteks intra-disiplin iaitu integrasi dua sub-bidang dalam geografi iaitu geografi politik dan kartografi. Persoalan yang dilihat adalah pembangunan, kuasa ruang yang kerap diperbincangkan melalui persempadanan politik. Ruangan dalam konteks penyelidikan ini adalah persempadanan politik yang menjadi perwakilan demokrasi berasaskan satu prinsip asas iaitu satu undian. Secara umumnya persempadanan pilihanraya merupakan medan pertarungan yang meliputi parti-parti politik, serta individu yang berkeinginan untuk berkuasa atau memimpin kawasan yang terlibat (Milne & Mauzy, 1978).

Persempadanan merupakan isu yang tidak asing lagi dalam perkembangan dunia. Tidak kira jenis sempadan yang ada, sama ada sempadan pilihanraya, sempadan negeri dan negara telah banyak pergolakkan yang timbul akibat persempadanan. Sempadan amat diperlukan bagi melaksanakan aktiviti dan penguatkuasaan undang-undang dalam wilayah masing-masing (Tarmiji, Narimah & Nazarudin, 2008). Sempadan akan diwakili dengan garisan yang akan membentuk kawasan tersendiri yang memisahkan dua wilayah yang ada tetapi

berdampingan dan mempunyai kedaulatan yang berbeza (Reed, 2000). Dalam konteks ruang geografi pula, sempadan akan digambarkan melalui garisan (*polyline*) yang mempunyai kedudukan koordinat X dan Y (Longley *et.al*, 2002). Persempadanan semula pula adalah isu kritikal dalam politik. Hal ini kerana perubahan ruang politik akibat persempadanan semulay ang memungkinkan perubahan pola pengundian walau bagaimanapun perubahn berkenaan masih dianggap sebagai alat utama dalam manipulasi politik (Paasi,2002).

Secara keseluruhannya, penyelidikan ini dijalankan adalah untuk menganalisis ruang politik serta persempadan bagi Dewan Undangan Negeri (DUN) Sabah. Penyelidikan yang dilakukan adalah gabungan di antara keadaan atau situasi politik di negeri Sabah yang memfokuskan kepada skop utama penyelidikan iaitu persempadanan politik (*political boundary*). Penyelidikan akan dilakukan dengan menggunakan aplikasi teknologi berasaskan geografi yang juga dikenali sebagai sistem maklumat geografi (GIS) yang memainkan peranan penting bersama-sama dengan analisis berasaskan statistik. Penggunaan GIS serta analisis statistik akan memfokuskan kepada analisis reruang (*spatial analysis*) secara langsung dalam penyelidikan ini.

1.2. Permasalahan Kajian

Geografi politik adalah kajian mengenai dimensi ruang dan pelbagai dimensi lain dalam politik. Sarjana dalam bidang geografi politik mengkaji pelbagai dimensi geografi dan politik yang meliputi aspek persempadanan, negara, negeri, tempatan atau lokaliti, pembangunan, organisasi antarabangsa, diplomasi dan sebagainya. Dalam penyelidikan ini, aspek yang disentuh adalah berkaitan dengan persempadanan dalam pilihanraya umum di Sabah. Sejak negeri Sabah merdeka melalui penyatuan dengan persekutuan Tanah Melayu pada tahun 1963 sehingga kehari ini, negeri Sabah telah melalui 11 kali pilihanraya umum iaitu sehingga tahun 2004. Dalam tempoh masa tersebut, negeri Sabah telah melalui empat kali perubahan persempadanan pilihanraya yang meliputi perubahan DUN dan Parlimen. Suruhanjaya Pilihanraya Malaysia (SPR) merupakan agensi yang bertanggungjawab terhadap perubahan sempadan pilihanraya yang berlaku di negeri Sabah. Secara umumnya terdapat perubahan empat kali persempadanan di negeri Sabah yang melibatkan perubahan bilangan kerusi yang dipertandingkan.

Rajah 1.1 menunjukkan perubahan persempadanan yang melibatkan perubahan DUN negeri Sabah.

Rajah 1.1: Perubahan Persempadanan Pilihanraya Negeri Sabah Yang Melibatkan Perubahan Bilangan DUN

Pilihanraya	Tahun	Jumlah Kerusi Dipertandingkan
Pilihanraya 1	1963	16
Pilihanraya 2	1967	32
Pilihanraya 4	1976	48
Pilihanraya 11	2004	60

Sumber: Dipetik dan diubahsuai daripada www.dun.sabah.gov.my & Francis Loh Kok Wah, 2000

Pelbagai kriteria yang diambil kira dalam penentuan persempadanan semula di mana-mana negara di seluruh dunia seperti pengundi, pola petempatan, densiti penduduk, komposisi penduduk, bentuk muka bumi, dan ekonomi (Kasperson, 1973, Agnew & Corbridge, 1995, , Glassner, 1995, Paasi ,2002 dan Blacksell, 2006). Walau bagaimanapun pelbagai kriteria berkenaan tidak digunakan sepenuhnya sebagai sebab untuk melakukan perubahan persempadanan bahkan wujud perbezaan pemilihan kriteria antara negara dengan negara yang lain. Sebagai contoh di Australia mengambil kriteria pertambahan bilangan penduduk dan kemudahan yang dapat menghubungkan kawasan seperti jalan raya dan pengangkutan air untuk persempadanan semula. Namun di Thailand dan Kanada perubahan persempadanan bergantung kepada persekitaran sama ada fizikal ataupun sosial dan ekonomi yang ada. Amerika Syarikat pula menekan aspek etnik dan perkiraan bilangan rumah dalam persempadanan semula. Di Malaysia pula, kriteria yang diambil kira dalam persempadanan semula pilihanraya ialah bilangan daftar pemilih dan jenis kawasan atau ruangan.

Persoalannya, adakah kriteria ini telah diimplementasikan dalam proses persempadanan semula di negeri Sabah? Ataupun sekiranya diimplementasikan mengapa wujud ketidakseragaman perubahan yang berlaku seperti keluasan ruangan dan jumlah daftar pemilih? Justeru itu, kajian ini dibuat untuk menjawab persoalan tersebut dengan menjelaskan ciri-ciri yang digunakan oleh Suruhanjaya Pilihanraya Malaysia dalam persempadanan semula pada tahun 2004. Penjelasan tersebut meliputi sama ada kriteria yang dijadikan panduan oleh SPR telah

digunapakai sepenuhnya dalam pembikinan persempadanan semula pilihanraya tahun 2004 atau ada indikator-indikator lain yang digunakan.

1.3. Objektif Kajian

Penyelidikan memfokus kepada tiga objektif kajian yang utama;

1. Menganalisis keseluruhan perubahan persempadanan Dewan Undangan Negeri Sabah Tahun 1994 dan 2004
2. Menganalisis dan memantau perubahan ruangan berdasarkan persempadanan DUN Sabah Tahun 1994 dan 2004 serta perkaitannya dengan daerah pentadbiran Sabah
3. Mengenalpasti indikator yang boleh mempengaruhi persempadanan DUN Sabah Tahun 1994 dan 2004

1.4. Tujuan Kajian

Secara dasarnya kajian cenderung dilakukan untuk menganalisis ruangan politik di Sabah. Ruangan yang dikaji adalah memfokuskan kepada pola persempadanan Dewan Undangan Negeri Sabah. Penyelidikan ini akan mengupas persoalan utama dalam pola persempadanan DUN Sabah iaitu berkaitan dengan perubahan ruangan sempadan politik. Kajian yang dijalankan akan melihat secara keseluruhan pola persempadanan pilihanraya Dewan Undangan Negeri Sabah tetapi akan lebih kepada perubahan persempadanan pada tahun 1994 dan 2004 yang melibatkan perubahan persempadanan. Pemilihan persempadanan pilihanraya tahun 1994 dan 2004 dilakukan kerana kedua-dua pilihanraya berkenaan mengalami perubahan persempadanan dan juga data sokongan lain seperti data penduduk, sosioekonomi dan taburan etnik diperolehi secara lengkap berbanding tahun-tahun sebelumnya.

Jika diperkatakan tentang pola persempadanan pilihanraya, kajian sudah pasti tidak terlepas dengan perkaitan dengan peta persempadanan pilihanraya, lokasi pengundian, jumlah pengundian, keluasan kawasan dan kerusi yang dipertandingkan. Namun, tujuan utama kajian adalah untuk melihat hubungan antara persekitaran geografi dengan fenomena politik Sabah. Justeru itu, kajian ini juga akan memfokuskan daripada aspek ruangan dan pola persempadanan pilihanraya DUN Sabah. Mendalami konteks ruangan ini, sudah tentu terdapat banyak perbandingan dan perbezaan mungkin wujud melalui sumber pola sempadan itu sendiri seperti keluasan kawasan DUN, perubahan nama kawasan,